

Citation style

Pánek, Jaroslav: Rezension über: Claudio Rangoni, Relacja o Królestwie Polskim z 1604 roku, Opole: Wydawnictwo i Drukarnia Świętego Krzyża, 2013, in: Český časopis historický, 2014, 1, S. 163-164, DOI: 10.15463/rec.1189726669

český časopis historický

copyright

This article may be downloaded and/or used within the private copying exemption. Any further use without permission of the rights owner shall be subject to legal licences (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

ce je panovnický pohled na cesty. Uvozuje ji rozprava Petera Johanka o právní stránce věci z hlediska zeměpána.

Inspirativně se s velkým a proměnlivým tématem Cesta a hrad vypořádal Thomas Kühtreiber. V stati Stephana Hoppeho, který sleduje architektonické aspekty vztahu cest a renesančního zámku je mj. prezentována i renesanční přestavba Pražského hradu (s. 317n.) a Ralph Andraschek-Holzer sleduje reflexi cest na vedutách 15. a 16. století. A posléze cestám ve městě se věnují dvě závěrečné statí: Jean-Pierre Leguay, autor knihy o ulici – cestě (La rue au moyen âge, 1984), podává charakteristiku různých typů ulic, uliček a průchodů ve francouzských městech 15. století a konečně přichází Johannes Litzel s archeologickým tématem, totiž se sledováním struktury, konstrukce a údržby městských ulic v středním Německu. Rejstřík chybí.

Snad je jen třeba dodat, že tato publikace volně navazuje na jinou práci aktivního kremžského Institutu für Realienkunde, jenž v rámci svých aktivit upořádal a v roce 2001 vydal sborníček Die Strasse. Zur Funktion und Perzeption öffentlichen Raums im späten Mittelalter.

I. Hlaváček

Raný novověk

Claudio RANGONI

Relacja o Królestwie Polskim z 1604 roku

Przełożyli Kajetan Wincenty KIELISIŃSKI i Wojciech KAZIMIERSKI. Opracowali i wydali Janusz BYLIŃSKI i Włodzimierz KACZOROWSKI, Opole, Wydawnictwo i Drukarnia Świętego Krzyża 2013, 231 s., 44 obr., ISBN 978-83-7342-344-2.

V rámci velkorysého edičního programu dochází postupně ke zpřístupňování mnoha pozoruhodných pramenů k raně novověkým dějinám Polska, jejichž vypovídací hodnota daleko přesahuje hranice někdejší polsko-li-

tevske unie. Dvojice slezských historiků – Janusz Byliński z Vratislavské univerzity a Włodzimierz Kaczorowski z Opolské univerzity – pořídila kritické vydání rozsáhlého popisu Polska a jeho státního zřízení, který pod názvem Relatione del Regno di Polonia sepsal papežský nuncius Claudio Rangoni na počátku 17. století. Historiografický zájem o tento spis se projevil již v první polovině 19. století, kdy knihovník K. W. Kielisiński a publicista W. Kazimierski na základě dvou rukopisů zachovaných v polských knihovnách zpracovali věrný překlad italského originálu do polštiny.

Autorství spisu bylo dříve připisováno kardinálu Erminiui Valentimu, avšak tento omyl, vnesený do zachovaných kopií nepozorným písařem (Valentimu byl spis věnován), editoři v průvodní studii vcelku přesvědčivě vyvrátili. Právem odmítli také námitky, že nuncius by netrávil čas sepisováním tak obsáhlé relace, a poukázali na obdobné – byť stručnější – texty, které vznikly činností nunciů u polského královského dvora ve druhé polovině 16. století. Claudio Rangoni (1559–1621), pocházející z modenské hraběcí rodiny, nesl titul biskupa v Reggio Emilia a jako nuncius u varšavského dvora působil v letech 1599–1606/1607. Zřejmě se osobně sblížil se Zikmundem III. Vasou a stal se jeho rádcem, za což se mu polský král snažil odvděčit (neúspěšnými) přímlovami za udělení kardinálské hodnosti.

Rangoniho relace je pojata velice systematicky. Podává podrobný popis polských a litevských zemí v pořadí jednotlivých provincií, bystře vystihuje povahu a zvyky Poláků, tamní vojenství a vládní systém, zejména postavení krále Zikmunda III., senátu (s charakteristikou jednotlivých arcibiskupů a biskupů, světských hodnostářů a úředníků), soudů, sněmů a vnitřní i zahraniční politiky. Závěrečná kapitola je věnována postavení apoštolského nuncia v Polsku. Jde o zevrubný souhrn geografických, historických a aktuálních politických znalostí, který svou metodou leží – v porovnání s dobovými bohemikálními pra-

meny – zhruba uprostřed mezi českou adaptací Münsterovy Kosmografie a popisem českého státu od Pavla Stránského.

Nejrozsáhlejší zahraniční relace o Polsku se vyznačuje značnou spolehlivostí a poměrně vysokou faktografickou přesností, zvláště překvapující u autora zahraničního původu. Opírá se částečně o písemné prameny (latinské kroniky, relace předchozích nunciů), ale především o autopsii zkušeného pozorovatele, který měl stálou možnost získávat informace z první ruky, především od krále a dvořanů či od prelátů a jiných senátorů. Právě tyto zdroje si bezpochyby vyžádají další výzkum, který přispěje k filiaci názorů a stereotypů, což umožní zřetelněji odlišit Rangoniho originální myšlenky od sekundárně převzatých poznatků.

V relaci se ojediněle objevují – převážně nepřímé – zmínky o českých reáliích. Popis hranic polsko-litevské unie sice výslovně uvádí jako sousedy nejen Švédsko, Rusko a Osmanskou říši („Turky a Tatary“), ale i Braniborsko; naproti tomu existenci Českého, ale ani Uherského království na sklonku vlády Rudolfa II. vůbec nezmiňuje, neboť v nunciových očích byl sousedem Polska v Uhrách a Slezsku už jen „císař“. V této souvislosti také ve spisu vystupuje Praha jako císařská rezidence a Habsburkové se objevují jako spojenci Polska a partneři sňatkových aliancí. Rangoni zaznamenal, že prohabsburská orientace Zikmunda III. byla v Polsku pocítována tak silně, že král byl svými poddanými nazýván „Rakušan“ (s. 101). Nuncius si zároveň uvědomoval napětí mezi králem a polskou politickou veřejností, která většinou sympatie s Habsburky postrádala. Proto pokládal za jeden z nejdůležitějších úkolů varšavské nunciatury stálou péči o přátelské vztahy mezi polským králem a císařem a mezi jejich státy; i do budoucnosti doporučoval udržovat intenzivní kontakt mezi pražskou a varšavskou nunciaturou a rozvíjet jejich vzájemné informování o všem, co by snad mohlo zkomplikovat vztahy mezi habsburskou monarchií a Polskem. V těchto názorech se zřetel-

ně odrážely zkušenosti z nedávných habsbursko-polských konfliktů, k nimž došlo v době trojího polského bezkráloví. Z obecně strategického hlediska považoval varšavský nuncius za nezbytné zabránit tomu, aby nedošlo ke sblížení Polska s Osmanskou říší, ale naopak aby měli Habsburkové na severních hranicích podporu v neustávajícím boji o Uhry; i zde autor vcelku realisticky hodnotil složitou situaci za tzv. patnáctileté války v Uhrách, během níž svou relaci spisoval.

Bezmála dvě století starý překlad K. W. Kieli-sińskiego a W. Kazimierského byl bedlivě zkorrigován se zřetelem k italské rukopisné předloze, částečně modernizován, ale hlavně opatřen stovkami identifikačních poznámek a vysvětlivek, čímž vznikla velmi cenná kritická edice. Dobová ikonografie (zejména portréty popisovaných osobností, veduty, státní symbolika atd.) a kartografie, která je zařazena do obrazových příloh, vytváří vizuální protějšek deskriptivního textu. Analytický rozpis obsahu, podrobný popis ilustrací a rejstříky (osobní a místní) umožňují rychlou orientaci v edici mimořádně cenného pramene, jaký česká historiografie raného novověku postrádá.

J. Pánek

Alessandro CILLI

Historia buntów możnowładczych w Polsce w latach 1606-1608. Historia Moskwy

Przełożyła Anna BROCKOWSKA-NGUYEN. Opracowali i wydali Janusz BYLIŃSKI i Włodzimierz

KACZOROWSKI, Opole, Wydawnictwo i Drukarnia Świętego Krzyża 2012, 246 s., 23 obr., ISBN 978-83-7342-328-2.

Spis toskánského klerika a hudebníka Alessandra Cilliho *Historia delle sollevationi notabili seguite in Pollonia gl'anni del Signore 1606, 1607 e 1608*, stejně jako k ní připojená *Historia di Moscovia* (Pistoia 1627) určitě nepatří mezi nejvýznamnější primární prameny k dějinám Polska a Ruska, popřípadě jejich